

קונטרס

אֲשֶׁרֵינוּ

יגלה נוראות נפלאות גדלת נשמות ישראל,
ולכן צריכים תמיד למצא רק את הטוב — הן
בעצמו והן באחרים.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורפנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: רָאוּי לָנוּ לֹאמַר בְּכָל
יוֹם בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה: "אֲשֶׁרֵינוּ, מַה טוֹב
חֻלְקָנוּ, וּמַה נְעִים גּוֹרְלָנוּ, וּמַה יָפֵה יִרְשָׁתָנוּ,
אֲשֶׁרֵינוּ שְׁאֲנוּ מִשְׂכִּימִים וּמְעִרִיבִים לְבַתִּי
בְּנִסְיוֹת וּלְבַתִּי מִדְּרָשׁוֹת, וּמִיַּחֲדִים שְׁמוֹ
יִתְבָּרֵךְ בְּכָל יוֹם, אֲשֶׁר זֶה הַזְכוּת הַכִּי גְדוֹלָה,
שְׁזָכֵנוּ "שְׁלֹא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאָרְצוֹת",
וְאַנְחָנוּ מֵאֲמִינִים בְּאֵל עוֹלָם.

(אֲמַרֵי־מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תַּתְנָה)

קוֹנְטָרַס

אַשְׁרֵינוּ

מוֹהַרְנ"ת ז"ל הָיָה רָגִיל לֹדַר תָּמִיד: "אַשְׁרֵינוּ!" וְאָמַר, שְׂרַבְנוּ ז"ל אֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן י'), שְׁכַל יְהוּדֵי צְרִיף לֹדַר בְּכָל יוֹם "אַשְׁרֵינוּ", מֵה טוֹב חֶלְקֵנוּ וּמֵה נְעִים גּוֹרְלֵנוּ, וּמֵה יָפֵה יִרְשָׁתֵנוּ; "אַשְׁרֵינוּ", שְׁזַכֵּנוּ לְהַבְרָא מִזְרַע יִשְׂרָאֵל; כֹּל יְהוּדֵי אֵינוּ יוֹדַע כַּמָּה מְאֹד הוּא בְּחַיִּים, שְׁזַכָּה לְהַבְרָא מִזְרַע יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עָשָׂנוּ כְּגוּיֵי הָאֲרָצוֹת. וּבְשִׁבִיל זֶה אָנוּ מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם בְּרָכָה: "שְׁלֹא עָשָׂנוּ גוֹי". אָנוּ עֲדִים אֶל מֵה הַרוֹצְחִים הִלְלוּ מְסַגְּלִים, בְּנֵי יַעֲשׂוּ וּבְנֵי יִשְׁמַעְאֵל הַוּרְגִים, חוֹנְקִים, שׁוֹרְפִים, שׁוֹחֲטִים בְּכָל מֵינֵי מִיתוֹת מְשֻׁנוֹת וְאַכְזָרִיּוֹת אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן עִם יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיִם. וְכֵן סוֹבְלִים עִם יִשְׂרָאֵל מִהָעֶרְב־רַב שֶׁהִתְעַרְבוּ בֵּינֵיהֶם, עֲמֻלָּקִים, הַרוֹצְעִים לְהַכְחִיד אֶת שֵׁם יִשְׂרָאֵל, שְׁלֹא יִזְכָּר עוֹד, חַס וְשָׁלוֹם, הִיָּה לֹא תִהְיֶה, וּבְזֶה בְּעֶצְמוֹ עָלֵינוּ לֹדַר: "אַשְׁרֵינוּ", שְׁזַכֵּנוּ לְהַבְרָא מִזְרַע יִשְׂרָאֵל, וְאָנוּ מְאֲמִינִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ.

הָיָה אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּשֵׁם ר' פִּיבֵל ז"ל, עוֹבֵד הַ
גָּדוֹל מְאֹד. וְתַמִּיד הָיָה רָגִיל בְּפּוֹמִיָּה לֹאמֵר: "אַשְׁרֵינוּ!"
כּוֹתֵב עָלָיו מוֹהַר־נֶת ז"ל (עֲלִים לְתַרוּפָּה, מִכְּתָב קִצָּה): וּבְנֵי־אֵי צָדֵק
ר' פִּיבֵל בְּאָמְרוֹ "אַשְׁרֵינוּ!" עִם יִשְׂרָאֵל אֵינָם יְכוֹלִים לְתַאֵר
וּלְשַׁעַר גְּדֹל הַזְּכוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ, שְׂזַכֵּנוּ לְהִיּוֹת בְּנֵי הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ־הוּא. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (אֲבוֹת ג, יד): חֲבִיבֵין
יִשְׂרָאֵל, שְׁנִקְרָאוּ בְּנִים לְמָקוֹם; וְלָכֵן עָלֵינוּ לְהִיּוֹת כָּל־כָּף
בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, שִׂמְחָה אֵין סוֹפִית מִמֶּשׁ, שִׂמְחָה אֵין קֵץ,
שְׂזַכֵּנוּ לְדַעַת מִרְבֵּי אֱמֶת כְּזֶה, רַבֵּי הַמַּגְלָה לָנוּ אֶת
הַקְּדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הוּא, רַבֵּי הַמְּחִזֵּק וּמַעוֹדֵד וּמְשַׂמַּח אוֹתָנוּ, רַבֵּי
הַמְּבִיא אוֹתָנוּ לְפָנֵי הַקְּדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הוּא, שְׂנוֹזֵפָה לְדַבֵּר אֵלָיו
יְתַבְּרֵךְ, הֵיכֵן נִשְׁמַע כַּדָּבָר הַזֶּה, שְׂאַנְחָנוּ אֲנָשִׁים קֹטְנֵי עֶרְוָה,
שְׂפִלִּים וּבְזוּיִים, וְהֵנָּה בָּא רַבֵּי גָדוֹל כְּזֶה, אֲשֶׁר הָיָה לְפָנֵי
מְאֹתִים שָׁנָה, וּמַגְלָה לָנוּ אֶת הַקְּדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הוּא, מְחִזֵּק אוֹתָנוּ
וּמַעוֹדֵד אוֹתָנוּ, שְׂנִבְוֵא וְנִדְבַר אֵלָיו יְתַבְּרֵךְ, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ
אֶל רַעְהוּ וְהֵבֵן אֶל אָבִיו, הֵאֵם אֵינָנוּ צְרִיכִים לֹאמֵר
"אַשְׁרֵינוּ"? ! הֲלֹא זֶה הַזְּכוֹת הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר! אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (פְּסָחִים פה:): אֲפֹלוּ מְחַצֵּה שֶׁל בְּרִזָּל, אֵינָה מְפַסְקֶת
בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׂבִשְׂמִים; וְלֹא כִּמוֹ שֶׁהַסְּמ"ךְ־מ"ם
רוֹצֵה לְשַׁבֵּר אוֹתָנוּ, מֵאַחַר שֶׁכָּבַר חֲטָאנוּ, עוֹיְנוּ, פִּשְׁעָנוּ,
עֲשִׂינוּ מַעֲשִׂים מְגִנִּים, יֵשׁ לָנוּ עֶבֶר לֹא כָּל־כָּף יָפָה, מִמִּילָא
רוֹצֵה הַסְּמ"ךְ־מ"ם לְשַׁבְּרָנוּ, כְּאֵלוֹ אָבֵד מְנוּס וְתִקְוָה מֵאֲתָנוּ.
בָּא רַבְּנוּ ז"ל וְאוֹמֵר (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן עח): אֵין שׁוּם

יֵאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל! אֵין מִשְׁגַּ כְּזֵה לְהִתְיַאֵשׁ, רַק לְשִׁמַּח יֵשׁ,
 וּבְמֵה? שְׁנִבְרָאנוּ מִזְרַע יִשְׂרָאֵל! וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים
 (סִנְהֶדְרִין מֵד.): יִשְׂרָאֵל אֶף-עַל-פִּי שְׁחָטָא — יִשְׂרָאֵל הוּא;
 אֶפְלוּ שְׂאֲדָם חָטָא, עֲדִין נִקְרָא בְּשֵׁם 'יִשְׂרָאֵל'.

"אֲשֶׁרֵינוּ", שְׁזָכֵינוּ לְדַעַת מֵרַבִּי אֱמֶת כְּזֵה, רַבִּי גְדוֹל
 כְּזֵה, רַבִּי הַמּוֹלִיכֵנוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, הַמְחַזֵּק וּמַעוֹדֵד אוֹתָנוּ,
 מִשְׁמַח וּמְאַמֵּץ אוֹתָנוּ, וּמְחַדִּיר בְּנוֹ רֵיחַ חַיִּים חֲדָשָׁה, שְׁנִזְכֶּה
 לְקָרֵב גַּם נְשָׁמוֹת אַחֲרוֹת. אֵיזוֹ זְכוּת יֵשׁ לָנוּ, שְׂאָנוּ מְקַרְבִּים
 לְצַדִּיק אֱמֶת כְּזֵה, הַמְגַלֶּה וּמְפָרְסֵם אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא!
 וּמְגַלֶּה לָנוּ, אֲשֶׁר אֵין לָנוּ כְּזֵה הָעוֹלָם, אֶלָּא לְהִתְבוֹדֵד לְפָנָיו
 יִתְבָּרֵךְ. אֲשֶׁר זֶה הָיָה הַדְּבָר הַיְסוּדִי אֲצֵל רַבֵּנוּ ז"ל — תָּמִיד
 לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו.
 וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹתֵרֵן, חֶלֶק ב', סִימָן כה): הַהִתְבוֹדוֹת הֵיא
 מֵעֵלָה עֲלִיוֹנָה מֵהַכֵּל, דְּהֵינּוּ שְׂאֲדָם יִרְגִיל עֲצָמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו
 יִתְבָּרֵךְ, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, בְּשִׁפְת
 הָאֵם שְׁלוֹ, מִי שָׁמַע וּמִי רָאָה כְּזֹאת?! אֲנָשִׁים קִטְנֵי עֶרְךָ
 כְּמוֹנוּ, נִזְכֶּה לְבוֹא וּלְדַבֵּר אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מְלָךְ מַלְכֵי
 הַמַּלְכִּים, אֲשֶׁר כָּל הָעוֹלָמוֹת רוֹעֲדִים וְזוֹחֲלִים מִמֶּנּוּ, מְלֹאכִים
 וְשֶׁרְפִים נִשְׂרָפִים מֵאִמָּה וְנִפְחָד, וְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יְכוֹלִים תָּמִיד
 לְהוֹדוֹת וּלְהִלֵּל וּלְשַׁבַּח אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּקִבְעוֹת. הָאֵם אֵינְנוּ
 צְרִיכִים לוֹמַר "אֲשֶׁרֵינוּ!" כָּל יוֹם וָיוֹם, כָּל שְׁעָה וְכָל רִגַע

עלינו לצעק "אשרינו", שזכינו לידע מרבי אמת כזה, שזכינו לידע מגלויים כאלו!

אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן קיב): אם אתה מאמין שיכולים לקלקל, תאמין שיכולים לתקן; ולכן למה לנו להיות בעצבות, במרירות ובשברון לב?! הבה נתחיל התחלה חדשה, הבה נשוב בתשובה שלמה אל אבינו שבשמים; אומר הנביא (הושע יד, א): "שובה ישראל עד הוי"ה אלקיך, כי כשלת בעונך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה'"; אומרים חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה לח, סימן ד'): אמר הקדוש-ברוך-הוא, איני מבקש מכם אלא דברים — דבורים שנדבר אליו, ונשיח ונספר כל לבבנו לפניו יתברך, היש שמחה גדולה מזו?! שבשר ודם, טפה סרוחה, יכול כזה העולם הגשמי והחמרי לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, שזו ההתבודדות. ולמה איננו מדברים אל הקדוש-ברוך-הוא? כי האמונה אצלנו אינה חזקה, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן סב): ובאמת אם היתה לאדם אמונה ברוחה ומזככת בו יתברך, תמיד היה מדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, ומאחר שאין האמונה חזקה אצלו, אזי אינו מדבר אליו יתברך. ואנו רואים בחוש, ראוּבן נפגש עם שמעון, וביניהם מתפתחת שיחת רעים, ומדברים ומשוחחים זה עם זה, חמש דקות, רבע שעה, חצי שעה, אפלו שעתים ושלוש, ואינם שמים לב שהזמן פרח, ומדוע? כי ראוּבן רואה

אֶת שְׁמֵעוֹן וְשִׁמְעוֹן רוֹאֶה אֶת רְאוּבֵן, וְלָמָּה כְּשֶׁאָדָם בָּא לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאוֹמֵר מְלֶה אַחַת: "רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם", כִּכְּר נִשְׁפָּר וּמִתְיַאֵשׁ, וְנִכְנָסֶת בּוֹ עֲקֻמוּמִיּוֹת וּסְפִקוֹת — מִי שׁוֹמֵעַ אוֹתִי? ! מִי רוֹאֶה אוֹתִי? ! הֲאֵם אֵינְנוּ קוֹלְטִים, שְׁזֵה הַסֵּמ"ךְ-מ"ם, הַמְּכַנִּים כְּפִירָה בְּאָדָם, מִחֲמַת הַחֲטָאִים וְהַעֲוֹנוֹת שְׁלָנוּ? ! אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּבֹא בְּתָרֵא טז): הוּא הַיֵּצֵר הָרַע, הוּא מְלַאֵךְ הַמְּוֹת, הוּא הַסֵּמ"ךְ-מ"ם הַמְּקַטְרֵג; קֵדָם הוּא מְחַטֵּיא אֶת הָאָדָם בְּעִבְרוֹת, אַחֲרֵי-כֵן הוֹרֵג אוֹתוֹ, וְאַחֲרֵי-כֵן מְקַטְרֵג עָלָיו לְמַעַלָּה; בָּא רַבּוֹנוּ ז"ל וְלוֹחֵם עִם הַסֵּמ"ךְ-מ"ם, וּמְגַלֶּה לָנוּ: אֵל תִּתְיַאֵשׁוּ, אֵינְ שׁוֹם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל! רַק תֹּאמְרוּ "אַשְׁרֵינוּ!" אַשְׁרֵינוּ, שְׁזָכִינוּ לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֵת! אַשְׁרֵינוּ, שְׁזָכִינוּ לְהִבְרֵא מִזֵּרַע יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת!

וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרִכּוֹת נז): אֶפְלוּ רִיקָנִין שְׁבָךְ, מְלֵאִים מִצְּוֹת כְּרַמוֹן; אֲבָל עַל זֶה צְרִיכִים אֲמוּנָה. אוֹמֵר רַבּוֹנוּ ז"ל (סְפָר־הַמִּדּוֹת, אוֹת אֲמוּנָה, סִימָן כב): הַפֶּשַׁע שֶׁל הָאָדָם מְכַנִּים כְּפִירָה לְאָדָם; כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ כְּפִי רַבּוּי עֲוֹנוֹתָיו, בֵּר מִיָּנֵן, נִכְנָסֶה בּוֹ כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, וְלִכֵּן לֹא בְּחִנָּם, שֶׁהִרְבֵּה רַבּוֹנוּ ז"ל לְדַבֵּר מֵאֲמוּנָה, וְאָמַר (שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן לג), שְׁאֲצִלִּי הָעֶקֶר זֶה אֲמוּנָה, רַק לְגִלּוֹת וּלְפָרְסֵם תָּמִיד אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (סְפָר־הַמִּדּוֹת, אוֹת אֲמוּנָה, סִימָן לג): עַל-יְדֵי אֲמוּנָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִסְלַח לָךְ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֶיךָ; וְלִכֵּן

עֲלֵינוּ לְהִתְחַזֵּק בְּאִמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ, לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדִיעַ, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעְדֵּי יִתְבַּרְךָ כָּלֵל, וְרַק הוּא יִתְבַּרְךָ נִמְצָא, וְאֵין בְּלַעְדֵּי נִמְצָא. אֲבָל בְּגִלוֹת הַזֶּה, גִּלוֹת הָעֶרְב־רַב, נִתְעַרְבוּ בֵּינֵינוּ אֲמוֹת הָעוֹלָם עִמְלָקִים, וְעַקֵּר סִפְנָתָם, שְׂאֵין יְכוּלִים לְהִצְבִּיעַ בְּאֶצְבַּע מִי הוּא זֶה וְאִיזָה הוּא, כִּי כָּל־כֶּף נִתְעַרְבוּ בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל דְּבַר אֶחָד אָנוּ יוֹדְעִים בְּרִגְעַ שְׂאֵדָם רוּצָה לְשַׁבֵּר אוֹתָךְ וּלְיֹאֵשׁ אוֹתָךְ, תִּדַע שְׁזֶה הָעֶרְב־רַב, כִּי אֵין שׁוּם יֹאֵשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל! כֶּף גְּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל, שְׂאֵין בֶּן־אָדָם רִשְׁאֵי לְשַׁבֵּר אוֹתָךְ בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן, כִּי אֶף אֶחָד בְּעוֹלָם אֵינוּ יוֹדֵעַ לְהַעֲרִיף מֵהַ זֶה נִשְׁמָה אֱלֹקִית, נִשְׁמָה שְׁנֹאֲלָצָה לְרִדֹת מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת.

וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (לְקוּט תְּהִלִּים תַּחֲלֵא): לֹא קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה, אֲלֹא כְּדֵי שְׁלֹא תִּהְיֶה אִמָּה וְלִשׁוֹן שׁוֹלְטָת בָּהֶם. וְלִכֵּן עֲלֵינוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּכָל יוֹם, וְלַעֲשׂוֹת לְעֶצְמָנוּ שְׁעוֹר קְבוּעַ בְּמִקְרָא, בְּמִשְׁנָה, בְּגִמְרָא, בְּמִדְרָשׁ, בְּהִלְכָה, אִיזָה נַעַם, אִיזָה זִיו, אִיזָה חַיּוּת, אִיזוֹ דְּבִקּוּת לְלַמֵּד תּוֹרָה. אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן א'), שְׁהַיִּצֵּר הָרַע מִלְּבִישׁ עֶצְמוֹ בְּמִצְוֹת, הָעַקֵּר שְׁלֹא תִלְמַד תּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה הִיא כְּמוֹ מַקֵּל, אֶחָד שֶׁהִשְׁתַּבְּשָׁה דַעְתּוֹ וְהִשְׁתַּגַּע, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְעוֹשֶׂה דְּבָרִים מוֹתְרִים וּמְשֻׁנִּים, הַתְּרוּפָה בְּעִבּוּרוֹ — מַקֵּל, מִמַּקֵּל גַּם מְשַׁעַע מִפְּחָד. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן א'), שֶׁהַתּוֹרָה הִיא כְּדָגְמַת מַקֵּל, כִּי הִלְחוֹת אֶרְפָּן ו' וְרַחֲבָן ו' (בְּדָרִים

(לח.), וְאֵלוֹ הֵם שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה. כִּי ו' זֶהוּ נֶגֶד שֵׁשָׁה סְדְרֵי
 מִשְׁנָה, כִּי כָל אָדָם הַזּוֹכֶה לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם מִשְׁנֵיּוֹת, שׁוֹבֵר אֶת
 הַיֵּצֵר הָרַע שְׁלוֹ, מִשְׁנֵי"ה אוֹתִיּוֹת נְשִׂמָ"ה, אִם אָדָם לוֹמֵד בְּכָל
 יוֹם מִשְׁנֵי"ה, הוּא מִשְׁנֵי"ה אֶת טִבְעוֹ הָרַע. וְלִכֵּן אוֹמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (נִיקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה ז', סִימָן ג'): אֵין כָּל הַגְּלִיּוֹת
 הִלְלוּ מִתְכַּנְּסוֹת, אֲלָא בּוֹכּוֹת מִשְׁנֵיּוֹת. וְלִכֵּן הַזְהִירָנוּ רַבְּנוּ ז"ל
 לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם תּוֹרָה, וְאָמַר (שִׁיחוֹת הַר"ן, סִימָן יט): אֲפֹלוֹ אוֹתָן
 בְּנֵי-אָדָם, שֶׁמִּשְׁקָעִים בְּעִבְרוֹת חַמּוּרוֹת, וְעוֹדִין עוֹבֵר עֲלֵיהֶם
 מַה שֶּׁעוֹבֵר, אִם יַעֲשׂוּ לְעִצְמָם חֵק וְלֹא יַעֲבֹר לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם
 תּוֹרָה, הַתּוֹרָה תּוֹצִיאֵם מִהַשְּׂאוֹל תַּחֲתִית, וְאִם יִלְמְדוּ כֶּף וְכֶף,
 יִזְכּוּ לְצֵאת מִהַבֵּץ וְהַלְכֵלוֹף שֶׁנִּפְלוּ לָשֵׁם; וּמִקֶּבֶל אֲצֵל אֲנָשֵׁי
 שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁכֶּף וְכֶף זֶה סוֹבֵב עַל לְמוֹד ח"י פְּרָקִים מִשְׁנֵיּוֹת.
 וְכֵן נִתֵּן רַבְּנוּ ז"ל תְּקוּנָה לְכַמָּה מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, לְלַמֵּד ח"י
 פְּרָקִים מִשְׁנֵיּוֹת בְּכָל יוֹם, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי ז"ל (שִׁיחוֹת הַר"ן, סִימָן
 קפ"ה); וְלִכֵּן אָסוּר לָנוּ לְהִיּוֹת בְּטָלָנִים! אֲלָא לֹאמַר: "אֲשֶׁרֵינוּ",
 מַה טוֹב חֲלָקְנוּ, וּמַה נְעִים גּוֹרְלָנוּ, וּמַה יִּפָּה יִרְשָׁתְנוּ, שֶׁאֵנוּ
 זוֹכִים לְהִיּוֹת מְקַרְבִּים לְרַבְּנוּ ז"ל, שֶׁהוּא מְלַמְּדֵנוּ דֶּרֶךְ קַל
 וְנְעִים, אֵיךְ לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵיךְ לְשַׂמַּח אֶת
 עֵצְמָנוּ, אֵיךְ בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים שֶׁעוֹבְרִים עֲלֵינוּ, נִזְכֶּה
 לְהַחֲזִיק מֵעֲמֵד. וְאוֹמַר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קצ"ה),
 שְׂזָה מַה שֶׁאוֹמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תְּהִלִּים ד, ב): "בִּצְרַר הִרְחַבְתָּ לִּי",
 אָדָם צָרִיךְ לְהִרְגִיל עֵצְמוֹ אֲפֹלוֹ בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים
 שֶׁעוֹבְרִים עֲלָיו — בֵּין בְּגִשְׁמֵי וּבֵין בְּרוּחָנוּ, לְמַצֵּא אֶת הַטוֹב,

וְלִידַע שְׁבִתוֹךְ הַצָּרוֹת, גַּם שָׁם יֵשׁ הִרְחָבוֹת. עַל מִי לֹא עוֹבְרִים צָרוֹת וְיִסּוּרִים?! אֵךְ לֹא כָּל אֶחָד יְכוּל לְהַחֲזִיק מֵעֵמֶד. רַב רַבָּם שֶׁל בְּנֵי-אָדָם, כְּשֶׁעוֹבְרֵת עֲלֵיהֶם אִיזוֹ צָרָה, הֵם נִשְׁבָּרִים לְגַמְרֵי וּמִתְאַשִּׁים. לֹא-כֵן דְּוֹד הַמֶּלֶךְ, הוּא גֹלָה לָנוּ דְרוֹךְ, אֵיךְ יְכוּלִים לְהַחֲזִיחַ עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת, שְׁזֵה סוּד "בְּצַר הִרְחַבְתָּ לִּי", בְּעֵת שֶׁעוֹבְרוֹת עָלֶיךָ צָרוֹת, גַּם שָׁם תִּמְצָא הִרְחָבוֹת, וְתֹאמַר: "אֲשֶׁרִינוּ!" וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (ירושלמי תענית, דף יא.): אָמַר דָּוִד לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כָּל צָרָה שֶׁהֵייתִי נֹכֵס לָהּ, אַתָּה הֵייתָ מְרַחֵבָהּ לִי, נִכְנַסְתִּי לְצָרְתָּהּ שֶׁל בֵּת שֶׁבַע, נִתְּתָה לִי אֶת שְׁלֹמֹה, נִכְנַסְתִּי אֶל צָרְתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, נִתְּתָה לִי אֶת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ; זֶה הַגְּלוּי שֶׁמִּגֵּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל — לְמַצָּא הִרְחָבוֹת בְּתוֹךְ הַיִּסּוּרִים שֶׁעוֹבְרִים עָלֵינוּ, וְלוֹמַר: "אֲשֶׁרִינוּ!" אֲשֶׁרִינוּ, שְׂזַכֵּינוּ לְהַבְרָא מִזֹּרַע יִשְׂרָאֵל, וְאִין לָנוּ שׁוּם חֵלֶק עִם הָעַרְב־רַב, וְשַׁעֲי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר כָּל מְגַמְתָּם לְעַקֵּר מֵאַתָּנוּ אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְשַׁרֵּשׁ אֶת הַשְּׁבֵת, וּלְבַטֵּל אֶת כָּל הַמְּצוּוֹת, בַּר מִיָּנָן, וּמָה נַעֲיִם גּוֹרְלָנוּ, שְׁאָנוּ זוֹכִים לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמָה יָפָה יִרְשָׁתָנוּ, שְׁאָנוּ מְמַשִּׁיכִים בְּמִסְרֵת אַבוֹתֵינוּ וְאַבוֹת אַבוֹתֵינוּ.

וְהִנֵּה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (עבודת ה' ד.): אֲפֹלוּ אִין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים מְצוּהָ לְפָנֵי, כִּי אִם מְעַט, אֲנִי מְצַרְפָּה לְחֻשְׁבוֹן גְּדוֹל, וּמִי מִיִּשְׂרָאֵל אִין לוֹ מְצוּהָ אַחַת?! וְאוֹמַר רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי-מוֹתֵרָן, חֵלֶק א', סִימָן ר'), שְׁכָּל יְהוּדֵי הוּא אֶבְנֵן טוֹבָה בְּכַתֵּר

הַמֶּלֶךְ. מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, יֵשׁ לוֹ כְּפָתֵר, יַחֲדָה דִּיחֲדָה, רְצוֹן שְׁפָרְצוֹנוֹת, רַעְוָא דְרַעְוִין, שֵׁם הַמְּקוֹר וְהִיסוּד שֶׁל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמֵאמָרם ו'ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה א', סִימָן ד'): יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחְשָׁבָה תַּחֲלָה; בְּסוּד הַכְּתָר. וְכָל יְהוּדֵי הוּא יְהִלּוּם בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ, וְצָרִיכִים לְשָׁמֹר עַל כָּל יְהוּדֵי שְׂלֵא יִפְגֹּם. וְלָכֵן עָלִינוּ לְגִלּוֹת וּלְפָרְסֵם לְכֻלָּם אֶת הַלְמוּד הָעֵמֶק שֶׁל רַבֵּנוּ ו'ל, עָלִינוּ לְרַתֵּם עֲצֻמְנוּ לְפָרְסֵם אֶת הַגְּלוּי שֶׁל רַבֵּנוּ ו'ל, שְׁאִסוּר לְהַתְיָאֵשׁ בְּמַצָּבִים הַכִּי קָשִׁים, וְאֶפְלוּ שְׁעוֹמְדִים עָלִינוּ הָעֶרְב־רַב — לֹא לְהַתְפַּעֵל כָּלֵל מֵהֶם, אֲלֹא לְמַסֵּר נַפְשֵׁנוּ עַל קִיּוֹם הַמְצוּוֹת מְעַשְׂיוֹת דִּיקָא. וְעָלִינוּ לְפָרְסֵם אֶת הָאֲמוּנָה בְּרִישׁ גְּלִי, וְלֹא לְהַתְיָאֵשׁ בְּעַת צָרָה, שְׁעוֹבְרִים עָלִינוּ עֲכָשׁוּ צְרוֹת וְיִסוּרִים, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, אֲשֶׁר אָנוּ עֲדִים לְכָל הַקְּרוֹרוֹת אֶת עִם יִשְׂרָאֵל, שְׁכָל יוֹם וְיוֹם נִשְׁפָּךְ דָּם יִשְׂרָאֵל בְּמֵים. וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (זִלְקוּט תַּהֲלִים תַּרְעוּט): אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּשַׁעָה שְׂמַגְעַת צָרָה לְיִשְׂרָאֵל, וְהֵם מְבַקְּשִׁים אוֹתִי וְיִהְיוּ מְשִׁתְּפִין כְּבוֹדִי, אֲנִי עוֹנָה אוֹתָם.

וְהִנֵּה אָנוּ עוֹמְדִים בְּמַצָּב כְּזֶה, שְׁבַנֵּי עֲשׂוּ וְיִשְׁמַעְאֵל רוֹצִים רַק לְהַכְחִידֵנוּ, וְכֵן הָעֶרְב־רַב עוֹקְרִים מְלִיוּנֵי נִשְׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְלָכֵן עָלִינוּ לְגִלּוֹת לְכָל עִם יִשְׂרָאֵל אֶת עֲנִיַן הַהִתְבּוֹדָדוֹת, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ נִמְצָא, וְאִין בְּלַעְדָּיו נִמְצָא, וּמָה עָלִינוּ לַעֲשׂוֹת? רַק לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוּ וְהִבֵּן אֶל

אָבִיו, זֶה מַה שֶׁנִּשְׁאַר לָנוּ, כִּי הַכֹּל שֶׁקָּר וְכֹזֵב, וְדַמְיוֹן אֶחָד גָּדוֹל. וְכִמוֹ שֶׁאֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּשֵׁי-מִוֶּהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כה), שֶׁהַיִּצָר הָרַע הוּא הַמְדַמָּה, שֶׁמְכַנִּיס בְּאָדָם דְּמִיוֹנוֹת, לַחֲשֹׁב שֶׁמִּמֶּנּוּ לֹא יִהְיֶה כָּבֵר שׁוֹם דָּבָר, וְכִבֵּר אֵינּוּ יָכוֹל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, וּמְרִים חַיָּיו כְּלַעֲנָה, וְכִבֵּר לֹא יִרְאֶה שׁוֹם אֹר בְּקִצָּה הַמְנַהֲרָה, אֱלוֹ הַדְּמִיוֹנוֹת שֶׁמְחַדִּיר בָּנוּ הַיִּצָר הָרַע. וְלִכֵּן אֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁצָּרִיכִים הַיּוֹם לְקַרֵּא לַיִּצָר הָרַע כַּח הַמְדַמָּה. וְכֵּן רַבֵּנוּ ז"ל לְעַקֵּר אֶת הַיִּצָר הָרַע הַזֶּה, אֶת הַסְּמ"ךְ-מ"ם הַזֶּה, הַמְכַשִּׁיל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בִּיֵּאוּשׁ וּבִדְכָאוֹן וּבַעֲצָבוֹת. וְאֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שׁוּחַר טוֹב, תְּהִלִּים כ'): אֲמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִם רְאִיתֶם שֶׁהַצָּרוֹת מְכַסּוֹת אֶתְכֶם, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אֲתֶם נִגְאָלִים; בָּאוּ בְיַחַד נִכְיִן עֲצָמָנוּ לְגֵאֲלָהּ. כִּי אָנוּ נִמְצָאִים עֲתָה בְּצָרוֹת כְּאֵלוֹ, שֶׁהַעֲרֵב-רַב לִוְחָמִים פְּתוּחַ נֶגֶד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְנֶגֶד כָּל הַקְּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְרוֹצִים לְעַקֵּר כָּל זֵיק שֶׁל אֲמוּנָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל, סִימָן שֶׁהֵנָּה אָנוּ קְרוּבִים לְגֵאֲלָהּ, אֲזִי הָבָה נִתְחַזֵּק וְנִתְחַזַּק אֶת אַחֲרֵים! וּמַהִי הַתְּחַזְקוֹת? לְגַלוֹת לְכֻלָּם אֶת הַרְחֻמָּנוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יח, ב'): "אַרְחֻמָּךְ הַרְי"ה חֲזָקִי", בְּזֶה שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רַחֲמָן אֲמֵתִי, זֶה הַחֲזוּק שֶׁלָּנוּ.

וְלִכֵּן עָלֵינוּ לְהִתְחַזֵּק בְּיִתֵּר שְׂאֵת וּבְיִתֵּר עֹז, וְלֹא לְהִשָּׁבֵר מִשׁוֹם דָּבָר, וּבְתוֹךְ כָּל הַצָּרוֹת שֶׁלָּנוּ עָלֵינוּ לְזַכֵּר, אֲשֶׁר אֵין לָנוּ אֵלָּא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! וְכִמוֹ שֶׁאֹמְרִים חֲכָמֵינוּ

הַקְדוּשִׁים (ירושלמי ברכות ט, א): אִם בָּאָה עַל הָאָדָם צָרָה, לֹא יִצְוָה — לֹא לְמִיכָאֵל וְלֹא לְגַבְרִיאֵל, אֲלֵא לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבַד. אָנוּ נִמְצָאִים עִתָּהּ בְּצָרוֹת גְּדוּלוֹת מְאֹד, בְּנֵי יְעֹשׂוּ וּבְנֵי יִשְׁמַעְאֵל גְּלוּחִים זֶה בְּזֶה, וְהַסְפָּנָה הַנִּשְׁקָפֶת גְּדוּלָּה מְאֹד. וְעֲלֵינוּ לְבַקֵּשׁ אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂאֵף יְהוּדֵי לֹא יִנָּזֵק, וְנִשְׁבַּח בְּצַד וְנִסְתַּכַּל רַק עַל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי אֵין לָנוּ אֲלֵא אָבִינוּ שְׁבַשְׁמִים. אֲנָשִׁים מְפַחְדִים, רוֹעֲדִים מִפְּחַד יְאִימָה, מַה יְהִיָּה וְאִיךָ יְהִיָּה, זֶה בְּכַה וְזֶה בְּכַה, זֶה נוֹתֵן יַעֲזָה — חֶדֶר אָטוּם, וְזֶה נוֹתֵן יַעֲזָה — מִסְכָּה, אֲשֶׁר הִכֵּל דְּמִיּוֹן אֶחָד גְּדוֹל, כִּי כָתוּב (ויקרא יט, ד): "אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם", אֵל תַּעֲשׂוּ אֱלִיל מִהַמִּסְכָּה; וְלִעֲנִין חֶדֶר אָטוּם, עֲלֵינוּ לְקַיֵּם מַה שְּׂאוֹמֵר הַנְּבִיא (ישעיה כו, ט): "לֵךְ עִמִּי בֵּא בְּחַדְרֶיךָ, וְסִגְרֵי דִלְתֶיךָ בְּעֵדֶיךָ, חֲבִי כִמְעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם"; עֲלֵינוּ לְהַכְנִס לְחֶדֶר שְׂאֵין שֵׁם בְּנֵי-אָדָם, לִילֵךְ בְּשֻׁדָּה אוֹ לְטַפֵּס עַל הַר, וְלִשְׁיַח וְלִדְבֹר עִם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — זֶהוּ הַחֶדֶר הָאָטוּם שְׁלָנוּ! זֶה מַה שְּׂיִשְׁמַר אוֹתָנוּ. וּמִלְבָּד זֹאת הִכֵּל דְּמִיּוֹן אֶחָד גְּדוֹל, אֵל תַּחֲיוּ בְּאִשְׁלִיּוֹת, אֵל תַּעֲשׂוּ אֱלִיל מִהַמִּסְכָּה, "אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם", אִם נִתְחַזַּק בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, נִהְיָה שְׂמוּרִים מִהַכֵּל. הָאַמוּנָה שׁוֹמֶרֶת אֶת הָאָדָם, וְכִשְׁהוּא מִתְחַזַּק בְּאַמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא הַמְּאֲשֵׁר בְּחַיִּים; כִּי מִי שְׂאֵין לוֹ לְהִיכֵן לְבָרַח בְּעֵת צָרָה, הוּא הִכֵּי אֲמַלְל, אֲבָל מִי שְׂיִישׁ לוֹ הִיכֵן לָנוּס — הוּא הַמְּאֲשֵׁר בְּיוֹתֵר. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מדרש תהלים כב): מִתּוֹךְ צָרָה

רוחה, שנאמר (ירמיה ל, ז): "ועת צרה היא ליַעקב וממנה יִישַׁע"; בכל דור ודור עוברים עם ישראל צרות, בכל דור ודור עם ישראל עברו משברים וגלים, בכל דור ודור עברו ישראל הריגות ושמדות, אבל כמו שיש בדור הזה, ערב־רב שאינם מתבישים לדבר פתוח נגד הקדוש־ברוך־הוא, ונגד כל הקדוש לעם ישראל, ורוצים לעקר מאתנו את השבת, ושאר קדשות ומיני טהרה, זה עדין לא היה מאז קבלת התורה, טמאה כזו, קלפה כזו, עדין לא הייתה לעם ישראל, וזה הדבר הגרוע ביותר, כשרוצים לשרש מאתנו את האמונה — זו הגלות הגדולה ביותר, ובפרט שעוד באים בשם ישראל.

ולכן עלינו להתחזק ביותר שאת וביתר עז, ודיקא עכשו לומר: "אשרינו!" אשרינו, שזכינו להברא מזרע ישראל, ולא עשנו כגויי הארצות. אנו עדים אל מה אמות העולם מסגלים, ומה עוללו לנו, ולכן אל לנו להתפעל משום בריה שבעולם, עלינו לגלות ולפרסם לכלם את הקדוש־ברוך־הוא, לקרב את נשמות ישראל אליו יתברך, להחזיר בהם בטחון אמתי, לבטח רק בבורא יתברך שמו, ולומר: "אשרינו!". ועלינו לאהב את כל יהודי. ולא יועיל לערב־רב כלל, שהקימו מפלגות, מפלגות, פלג, פלג לפלג את העם כדור ההפלגה, אנו נתאחד יחד! אומרים חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה צח): נעשו בני ישראל אגדה אחת — התקינו עצמן

לגאולה. אימתי נזכה להגאל? כשנתאחד יחד, נרבה באהבת
 הבריות, נחקר היטב בתוכנו, אם אין בידינו כסף גזלה
 וגנבה, יש בינינו אנשים נוכלים ופוחזים, גנבים וריקים, אשר
 צריכים מאד להזהר מהם, כי אינם מזרע ישראל; ולכן עלינו
 לבדק היטב בעצמנו, אם אין בידינו או בקרבנו כספי גזל,
 עשק עניים וכדומה, וכן אם אין בנו שנאת חנם, אשר אז
 איננו ראויים לגאולה, או שמא יש בינינו מסיתים ומדיחים,
 אשר אינם מזרע ישראל, ובודאי הם המעכבים את הגאולה.
 ועל-פן עלינו להרבות באהבה ובאחדות, כלל ישראל בני
 הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (דברים ד, א): "בנים אתם
 להוי"ה אלקיכם"; ואומרים חכמינו הקדושים (תענית ג): כשם
 שאי אפשר לעולם בלא רוחות, כך אי אפשר לעולם בלא
 ישראל; צריכים את כל יהודי ויהודי, כל יהודי יקר בעיני
 הקדוש-ברוך-הוא, ואומרים חכמינו הקדושים (ספד מה): מה
 תמר זה אין לו אלא לב אחד, אף ישראל אין להם אלא לב
 אחד לאביהם שבשמים; אך מרב צרות שעברו עלינו,
 שכחנו מי אנו, ונתחלף הַבֵּן מִלֶּךְ בֶּבֶן שִׁפְחָה, וְהַבֵּן שִׁפְחָה
 בֶּבֶן מֶלֶךְ, כַּמּוּבָא (בספורי מעשיות, מעשה יא); כל יהודי הוא בן
 מלך, והערב-רב הם בני שפחה, כי הם אינם מזרע ישראל,
 אלא תערובת מהעמלקים וכו'. ועלינו לראות להתחזק ביותר
 שאת ועז, לזכור שאנו בני המלך, וכמאמרם ז"ל (שבת טז):
 ישראל בני מלכים הם; ולכן "אשרינו" מה טוב חלקנו, ומה
 נעים גורלנו, ומה יפה ירשתנו, שזכינו להברא מזרע ישראל,

"אשרינו" מה טוב חלקנו, שזכינו להתודע מרבי אמת כזה, רבי נורא ונפלא כזה, רבי היכול לחזק ולשמח ולעודד אותנו, רבי המקרב אותנו להקדוש-ברוך-הוא, רבי הפותח לנו את הפה שנוכל לדבר אליו יתברך, זו השמחה הכי גדולה שעלינו לשמח בה, ולא נתן שהסמ"ך-מ"ם ישבר אותנו, ויכניס בנו דפאון ויאוש. עלינו למסר את נפשנו בעבור כל יהודי, אשר אומרים חכמינו הקדושים (עין דעת זקנים מבצלי התוספות לבמדבר יא, טז): כל מי שמוסר את עצמו על ישראל — זוכה לגדלה, לכבוד ולרוח-הקדש. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כא): מה זה רוח-הקדש? רוח הבא מהקדש. אם יהודי זוכה להיות דבוק בהקדוש-ברוך-הוא, נשפע עליו רוח של קדשה, וזו הזכות הגדולה ביותר. ולכן עלינו לשמח ולשמח את אחרים, ובזכות השמחה נזכה להגאל, כמו שכתוב (ישעיה נה, יב): "כי בשמחה תצאו".

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!